

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

6 septembrie 2016 *

„Trimitere preliminară — Cetățenia Uniunii Europene — Extrădare către un stat terț a unui resortisant al unui stat membru care și-a exercitat dreptul la liberă circulație — Domeniul de aplicare al dreptului Uniunii — Protecția resortisanților unui stat membru împotriva extrădării — Lipsa protecției resortisanților celorlalte state membre — Restricție privind libera circulație — Justificare întemeiată pe prevenirea impunității — Proportionalitate — Verificarea garanțiilor prevăzute la articolul 19 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene”

În cauza C-182/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Augstākā tiesa (Curtea Supremă, Letonia), prin decizia din 26 martie 2015, primită de Curte la 22 aprilie 2015, în procedura privind extrădarea lui

Aleksei Petruhhin,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul A. Tizzano, vicepreședinte, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii M. Ilešič, L. Bay Larsen și A. Arabadjiev, doamna C. Toader și domnul F. Biltgen, președinți de cameră, și domnii E. Levits, J.-C. Bonichot, M. Safjan, C. G. Fernlund (raportor) și S. Rodin, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,

grefier: domnul M. Aleksejev, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 1 martie 2016,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul leton, de I. Kalniņš, în calitate de agent;
- pentru guvernul ceh, de M. Smolek și de J. Vlácil, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, de T. Henze, de J. Möller, de M. Hellmann și de J. Kemper, în calitate de agenți;
- pentru Irlanda, de E. Creedon, de L. Williams și de T. Joyce, în calitate de agenți, asistați de C. Toland, BL, și de D. Kelly, advisory counsel;
- pentru guvernul francez, de G. de Bergues, de D. Colas și de F.-X. Bréchet, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: letona.

- pentru guvernul austriac, de G. Eberhard, în calitate de agent;
- pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;
- pentru guvernul Regatului Unit, de V. Kaye, în calitate de agent, asistată de J. Holmes, barrister;
- pentru Comisia Europeană, de S. Grünheid, de E. Kalniņš și de W. Bogensberger, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 10 mai 2016,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 18 primul paragraf și a articolului 21 alineatul (1) TFUE, precum și a articolului 19 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei cereri, adresate de autoritățile ruse autorităților letone, de extrădare a domnului Aleksei Petruhhin, resortisant estonian, în legătură cu o infracțiune de trafic de stupefiante.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (JO 2002, L 190, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 3), astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009 (JO 2009, L 81, p. 24, denumită în continuare „Decizia-cadru 2002/584”), prevede la articolul 1 alineatele (1) și (2):

„(1) Mandatul european de arestare este o decizie judiciară emisă de un stat membru în vederea arestării și a predării de către un alt stat membru a unei persoane căutate, pentru efectuarea urmăririi penale sau în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță privative de libertate.

(2) Statele membre execută orice mandat european de arestare, pe baza principiului recunoașterii reciproce și în conformitate cu dispozițiile prezentei decizii-cadru.”

Dreptul leton

- 4 Constituția prevede la articolul 98 a treia teză:

„Cetățenii letoni nu pot fi extrădați în alte țări, cu excepția cazurilor prevăzute de acordurile internaționale ratificate de Saeima [(Parlamentul)], cu condiția ca extrădarea să nu încalce drepturile fundamentale ale omului garantate de Constituție.”

- 5 Secțiunea 66 din Codul de procedură penală este intitulată „Extrădarea unei persoane către un stat străin”. Aceasta include articolul 696, care prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) O persoană aflată pe teritoriul Republicii Letonia poate fi extrădată în vederea urmăririi penale a acesteia, a judecării sau a executării unei hotărâri de condamnare, dacă s-a formulat o cerere de arestare preventivă sau dacă o altă țară a solicitat extrădarea sa ca urmare a unor fapte considerate infracțiuni în legislația letonă și în legislația celeilalte țări.

(2) O persoană poate fi extrădată în vederea urmăririi penale sau a judecării acesteia pentru faptele în privința cărora se aplică o pedeapsă privativă de libertate cu o durată maximă de cel puțin un an sau o pedeapsă mai gravă, cu excepția cazului în care un acord internațional prevede altfel.”

- 6 Articolul 697 alineatul (2) punctele 1, 2 și 7 din codul menționat are următorul cuprins:

„Extrădarea nu este permisă în următoarele cazuri:

- 1) dacă persoana în cauză are cetățenie letonă;
- 2) dacă cererea de extrădare a persoanei în cauză a fost formulată în vederea urmăririi penale sau a sancționării respectivei persoane pe considerente de rasă, convingeri religioase, cetățenie sau opinii politice sau dacă există motive întemeiate pentru a considera că drepturile respectivei persoane pot fi încălcate pentru astfel de considerente;

[...]

- 7) dacă există riscul ca persoana în cauză să fie supusă torturii în statul străin.”

- 7 Acordul din 3 februarie 1993 dintre Republica Letonia și Federația Rusă privind asistența judiciară și relațiile judiciare în materie civilă, familială și penală prevede la articolul 1:

„1. Resortisanții unei părți contractante beneficiază pe teritoriul celeilalte părți contractante de aceeași protecție juridică în materia drepturilor personale și patrimoniale ca resortisanții celeilalte părți contractante.

2. Resortisanții unei părți contractante au dreptul să se adreseze în mod liber și fără nicio restricție instanțelor naționale, Ministerului Public, birourilor notariale [...] și altor instituții competente în materie civilă, familială și penală din cealaltă parte contractantă, în fața cărora pot să se înfățișeze, să formuleze cereri, să introducă acțiuni și căi de atac și să efectueze acte procedurale în aceleași condiții ca resortisanții naționali.”

- 8 Acordul menționat prevede la articolul 62:

„Extrădarea nu este permisă dacă [...] persoana a cărei extrădare se solicită este cetățean al părții contractante care a primit cererea sau dacă persoana în cauză are calitatea de refugiat în respectiva țară.”

- 9 Acordul din 11 noiembrie 1992 dintre Republica Letonia, Republica Estonia și Republica Lituania privind asistența juridică și relațiile juridice prevede la articolul 1 alineatul 1:

„Resortisanții unei părți contractante beneficiază pe teritoriul altei părți contractante de aceeași protecție juridică în materia drepturilor personale și patrimoniale ca resortisanții celeilalte părți contractante.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 10 Domnul Petruhhin, resortisant estonian, a făcut obiectul unui aviz prioritar de căutare publicat pe site-ul internet al Interpol la 22 iulie 2010.
- 11 Acest resortisant a fost reținut la 30 septembrie 2014 în orașul Bauska (Letonia) și a fost arestat preventiv la 3 octombrie 2014.
- 12 La 21 octombrie 2014, autoritățile letone au fost sesizate de Procurorul General al Federației Ruse cu o cerere de extrădare. Din această cerere reieșea că împotriva domnului Petruhhin a fost declanșată urmărirea penală printr-o decizie din 9 februarie 2009 și că acesta trebuia arestat. Domnul Petruhhin era acuzat de tentativă de trafic cu o mare cantitate de stupefiante, în cadrul unui grup organizat. Potrivit legislației ruse, această infracțiune este pasibilă de aplicarea unei pedepse privative de libertate cuprinse între 8 ani și 20 de ani de închisoare.
- 13 Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra (Parchetul General al Republicii Letonia) a autorizat extrădarea domnului Petruhhin în Rusia.
- 14 La 4 decembrie 2014, domnul Petruhhin a solicitat însă anularea deciziei de extrădare pentru motivul că, în temeiul articolului 1 din Tratatul privind asistența judiciară și relațiile judiciare încheiat între Republica Letonia, Republica Estonia și Republica Lituania, acesta avea în Letonia aceleași drepturi ca un resortisant leton și, în consecință, statul leton avea obligația să îl protejeze împotriva unei extrădări nefondate.
- 15 Instanța de trimitere subliniază că nici dreptul național leton și niciunul dintre acordurile internaționale încheiate de Republica Letonia, în special cu Federația Rusă sau cu celelalte țări baltice, nu prevăd limitarea extrădării unui resortisant estonian în Rusia. Potrivit acestor acorduri internaționale, protecția împotriva unei asemenea extrădări este prevăzută doar în privința resortisanților letoni.
- 16 Cu toate acestea, potrivit instanței de trimitere, lipsa protecției cetățenilor Uniunii împotriva extrădării, atunci când s-au deplasat într-un alt stat membru decât cel a cărui cetățenie o au, este contrară esenței cetățeniei europene, și anume dreptului cetățenilor Uniunii Europene la o protecție echivalentă cu cea a resortisanților naționali.
- 17 În aceste condiții, Augstākā tiesa (Curtea Supremă, Letonia) a anulat, la 26 martie 2015, decizia de arestare a domnului Petruhhin și a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Articolul 18 primul paragraf și articolul 21 alineatul (1) TFUE trebuie interpretate în sensul că, în vederea aplicării unui acord de extrădare încheiat între un stat membru și un stat terț, cetățeanul oricărui stat membru al Uniunii trebuie să beneficieze de același nivel de protecție precum cel de care beneficiază propriii cetățeni ai statului membru sesizat în cazul extrădării către un stat care nu este stat membru al Uniunii?
- 2) În aceste împrejurări, instanța din statul membru căruia i s-a solicitat extrădarea are obligația să aplice condițiile de extrădare prevăzute de statul membru al Uniunii Europene al cărui cetățean este persoana în cauză sau pe cele ale statului membru în care persoana [interesată] are reședința obișnuită?
- 3) În ipoteza în care extrădarea trebuie permisă fără a se ține seama de nivelul special de protecție prevăzut pentru cetățenii statului sesizat, acest stat are obligația să verifice respectarea garanțiilor prevăzute la articolul 19 din cartă, și anume faptul că nimeni nu poate fi extrădat către un stat unde există un risc serios de a fi supus pedepsei cu moartea, torturii sau altor pedepse sau

tratamente inumane sau degradante? Această verificare se poate limita la constatarea faptului că statul care solicită extrădarea este parte contractantă în cadrul Convenției împotriva torturii sau trebuie examinată în concret situația de fapt, avându-se în vedere evaluarea respectivului stat efectuată de Consiliul Europei?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitatea întrebărilor preliminare

- 18 Potrivit unei jurisprudențe constante, procedura instituită la articolul 267 TFUE este un instrument de cooperare între Curte și instanțele naționale cu ajutorul căruia Curtea furnizează acestora din urmă elementele de interpretare a dreptului Uniunii care le sunt necesare pentru soluționarea litigiului asupra căruia sunt chemate să se pronunțe (a se vedea printre altele Hotărârea din 6 octombrie 2015, Capoda Import-Export, C-354/14, EU:C:2015:658, punctul 23 și jurisprudența citată).
- 19 În cadrul acestei cooperări, este de competența exclusivă a instanței naționale, care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume responsabilitatea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată, să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei hotărâri preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate au ca obiect interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (a se vedea printre altele Hotărârea din 6 octombrie 2015, Capoda Import-Export, C-354/14, EU:C:2015:658, punctul 24 și jurisprudența citată).
- 20 Rezultă că întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii adresate de instanța națională în cadrul factual și normativ pe care îl definește sub propria răspundere și a cărei exactitate Curtea nu are competența să o verifice beneficiază de o prezumție de pertinență. Respingerea de către Curte a unei cereri adresate de o instanță națională este posibilă numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul acțiunii principale, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util întrebărilor care i-au fost adresate (a se vedea printre altele Hotărârea din 6 octombrie 2015, Capoda Import-Export, C-354/14, EU:C:2015:658, punctul 25 și jurisprudența citată).
- 21 În speță, guvernul leton a informat Curtea în ședință că, în urma punerii sale în libertate intervenite la 26 martie 2015, domnul Petruhhin părăsise Letonia pentru a se întoarce probabil în Estonia.
- 22 Acest guvern a adăugat însă că procedura de extrădare rămânea pendinte în fața instanțelor letone. Guvernul leton a arătat că Parchetul General al Republicii Letonia nu își retrăsese decizia prin care autoriza extrădarea domnului Petruhhin și că această decizie era în continuare supusă controlului jurisdicțional al Augstākā tiesa (Curtea Supremă). Ar reveni acestei din urmă instanțe obligația de a accepta sau de a refuza extrădarea ori de a solicita informații suplimentare înainte de a se pronunța.
- 23 Din aceste indicații reiese că, deși domnul Petruhhin nu se mai află în prezent în Letonia, este în continuare necesar ca instanța de trimitere să se pronunțe cu privire la legalitatea deciziei de extrădare, întrucât respectiva decizie, dacă nu este anulată de această din urmă instanță, va putea fi executată în orice moment, dacă este cazul, în urma arestării persoanei interesate pe teritoriul leton. Nu rezultă, așadar, că întrebările adresate, care urmăresc să determine conformitatea cu dreptul Uniunii a normelor naționale în temeiul cărora a fost adoptată o astfel de decizie de extrădare, sunt lipsite de interes pentru soluționarea litigiului principal.
- 24 În aceste condiții, este necesar să se considere că întrebările adresate sunt admisibile.

Cu privire la prima și la a doua întrebare

- 25 Prin intermediul primelor două întrebări formulate, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolele 18 și 21 TFUE trebuie interpretate în sensul că, în vederea aplicării unui acord de extrădare încheiat între un stat membru și un stat terț, resortisanții unui alt stat membru trebuie să beneficieze de norma care interzice extrădarea de către primul stat membru a propriilor resortisanți.
- 26 În această privință, este adevărat, astfel cum au arătat majoritatea statelor membre care au prezentat observații Curții, că, în lipsa unei convenții internaționale între Uniune și țara terță în cauză, normele în materie de extrădare intră în sfera de competență a statelor membre.
- 27 Cu toate acestea, în situațiile care intră sub incidența dreptului Uniunii, normele naționale în cauză trebuie să respecte acest din urmă drept (a se vedea Hotărârea din 2 martie 2010, Rottmann, C-135/08, EU:C:2010:104, punctul 41 și jurisprudența citată).
- 28 Or, prin intermediul primelor două întrebări formulate, instanța de trimitere urmărește să afle tocmai dacă norme naționale de extrădare cum sunt cele în discuție în litigiul principal sunt compatibile cu articolele 18 și 21 TFUE.
- 29 Prin interzicerea „oricărei discriminări exercitate pe motiv de cetățenie sau naționalitate”, articolul 18 TFUE impune egalitatea de tratament a persoanelor care se află într-o situație ce intră în domeniul de aplicare al tratatelor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 februarie 1989, Cowan, 186/87, EU:C:1989:47, punctul 10).
- 30 În speță, deși, desigur, după cum s-a subliniat la punctul 26 din prezenta hotărâre, normele în materie de extrădare intră în sfera de competență a statelor membre în lipsa unei convenții internaționale între Uniune și țara terță în cauză, trebuie amintit totuși că, pentru a aprecia domeniul de aplicare al tratatelor în sensul articolului 18 TFUE, acest articol trebuie interpretat prin coroborare cu dispozițiile privind cetățenia Uniunii ale Tratatului FUE. Situațiile care intră în acest domeniu de aplicare le includ, așadar, printre altele, pe cele care țin de exercitarea libertății de circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre, astfel cum este conferită de articolul 21 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 martie 2005, Bidar, C-209/03, EU:C:2005:169, punctele 31-33 și jurisprudența citată).
- 31 În cauza principală, domnul Petruhhin, resortisant estonian, a făcut uz, în calitatea sa de cetățean al Uniunii, de dreptul său de a circula liber în Uniune deplasându-se în Letonia, astfel încât situația în discuție în litigiul principal intră în domeniul de aplicare al tratatelor în sensul articolului 18 TFUE, care conține principiul nediscriminării pe motiv de cetățenie sau naționalitate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 februarie 1989, Cowan, 186/87, EU:C:1989:47, punctele 17-19).
- 32 Or, norme naționale de extrădare cum sunt cele în discuție în litigiul principal introduc o diferență de tratament după cum persoana în cauză este resortisant național sau resortisant al unui alt stat membru, întrucât conduc la a nu acorda resortisanților altor state membre, cum este domnul Petruhhin, protecția împotriva extrădării de care beneficiază resortisanții naționali. În acest mod, astfel de norme pot afecta libertatea celor dintâi de a circula în Uniune.
- 33 În consecință, într-o situație cum este cea în discuție în litigiul principal, inegalitatea de tratament care constă în a permite extrădarea unui cetățean al Uniunii resortisant al unui alt stat membru, cum este domnul Petruhhin, se concretizează într-o restricție privind libera circulație în sensul articolului 21 TFUE.

- 34 O astfel de restricție nu poate fi justificată decât dacă se întemeiază pe considerații obiective și este proporțională cu obiectivul urmărit în mod legitim de dreptul național (a se vedea printre altele Hotărârea din 12 mai 2011, Runevič-Vardyn și Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, punctul 83 și jurisprudența citată).
- 35 Mai multe guverne care au prezentat observații Curții susțin drept justificare că măsura care prevede extrădarea a fost adoptată în cadrul cooperării penale internaționale, în conformitate cu o convenție de extrădare, și urmărește să evite riscul de impunitate.
- 36 În această privință, trebuie amintit că, potrivit articolului 3 alineatul (2) TUE, Uniunea oferă cetățenilor săi un spațiu de libertate, securitate și justiție, fără frontiere interne, în interiorul căruia este asigurată libera circulație a persoanelor, în corelare cu măsuri adecvate privind controlul la frontierele externe, precum și prevenirea criminalității și combaterea acestui fenomen.
- 37 Obiectivul de a evita riscul de impunitate a persoanelor care au comis o infracțiune se înscrie în acest context (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 mai 2014, Spasic, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, punctele 63 și 65) și, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 55 din concluzii, trebuie considerat ca prezentând un caracter legitim în dreptul Uniunii.
- 38 Cu toate acestea, măsurile care restrâng o libertate fundamentală precum cea prevăzută la articolul 21 TFUE nu pot fi justificate prin considerații obiective decât dacă sunt necesare pentru protecția intereselor pe care urmăresc să le garanteze și numai în măsura în care aceste obiective nu pot fi atinse prin măsuri mai puțin restrictive (a se vedea Hotărârea din 12 mai 2011, Runevič-Vardyn și Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, punctul 88 și jurisprudența citată).
- 39 Așa cum a arătat avocatul general la punctul 56 din concluzii, extrădarea este o procedură care vizează combaterea impunității unei persoane care se află pe alt teritoriu decât cel pe care se pretinde că a fost săvârșită o infracțiune. Astfel, după cum au subliniat mai multe guverne naționale în observațiile prezentate Curții, deși, în conformitate cu adagiul *aut dedere, aut iudicare* (ori extrădare, ori judecare), neextrădarea resortisanților naționali este în general compensată prin posibilitatea statului membru solicitat de a-i urmări pe propriii resortisanți pentru infracțiuni grave săvârșite în afara teritoriului său, acest stat membru este în general incompetent să judece astfel de fapte atunci când nici autorul, nici victima presupusei infracțiuni nu au cetățenia respectivului stat membru. Extrădarea permite astfel să se evite ca infracțiunile săvârșite pe teritoriul unui stat de persoane care au fugit de pe acest teritoriu să rămână nepedepsite.
- 40 În acest context, norme naționale cum sunt cele în discuție în litigiul principal, care permit să se răspundă favorabil la o cerere de extrădare în scopul urmăririi penale și al judecării în statul terț în care se presupune că a fost săvârșită infracțiunea, rezultă a fi adecvate pentru atingerea obiectivului vizat.
- 41 Trebuie să se verifice totuși dacă nu există o măsură alternativă care să afecteze mai puțin exercitarea drepturilor conferite de articolul 21 TFUE și care să permită să se atingă la fel de eficient obiectivul care constă în evitarea riscului de impunitate a unei persoane care ar fi săvârșit o faptă penală.
- 42 În această privință, trebuie amintit că, în temeiul principiului cooperării loiale prevăzut la articolul 4 alineatul (3) primul paragraf TUE, Uniunea și statele membre se respectă și se ajută reciproc în îndeplinirea misiunilor care decurg din tratate.
- 43 În contextul dreptului penal, legiuitorul Uniunii a adoptat, printre altele, Decizia-cadru 2002/584, care urmărește să faciliteze cooperarea judiciară prin instituirea mandatului european de arestare. Acesta din urmă constituie prima concretizare în domeniul dreptului penal a principiului recunoașterii reciproce, pe care Consiliul European l-a calificat drept „piatra de temelie” a cooperării judiciare (Hotărârea din 1 decembrie 2008, Leymann și Pustovarov, C-388/08 PPU, EU:C:2008:669, punctul 49).

La acest mecanism de cooperare judiciară constituit de mandatul european de arestare se adaugă numeroase instrumente de asistență reciprocă ce vizează facilitarea unei astfel de cooperări (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 mai 2014, Spasic, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, punctele 65-68).

- 44 Pe de altă parte, în relațiile sale cu restul comunității internaționale, Uniunea își afirmă și își promovează valorile și interesele și contribuie la protecția cetățenilor săi, conform articolului 3 alineatul (5) TUE.
- 45 Această protecție se construiește gradual prin intermediul unor instrumente de cooperare cum sunt acordurile de extrădare încheiate între Uniune și țări terțe.
- 46 Nu există însă în prezent o astfel de convenție între Uniune și statul terț în discuție în litigiul principal.
- 47 În lipsa unor norme ale dreptului Uniunii care să reglementeze extrădarea între statele membre și un stat terț, se impune, pentru a proteja resortisanții Uniunii în fața unor măsuri care îi pot priva de drepturile la liberă circulație și ședere prevăzute la articolul 21 TFUE, combătând totodată impunitatea față de faptele penale, punerea în aplicare a tuturor mecanismelor de cooperare și de asistență reciprocă ce există în materie penală în temeiul dreptului Uniunii.
- 48 Astfel, într-un caz cum este cel din litigiul principal, trebuie privilegiat schimbul de informații cu statul membru al cărui cetățean este persoana interesată în scopul de a oferi autorităților acestui stat membru, în măsura în care sunt competente potrivit dreptului lor național pentru a o urmări penal pe această persoană pentru fapte săvârșite în afara teritoriului național, posibilitatea de a emite un mandat european de arestare în vederea urmăririi penale. Articolul 1 alineatele (1) și (2) din Decizia-cadru 2002/584 nu exclude, astfel, într-un asemenea caz, posibilitatea statului membru al cărui cetățean este autorul prezumat al infracțiunii de a emite un mandat european de arestare în vederea predării acestei persoane în scopul urmăririi penale.
- 49 Cooperând în acest fel cu statul membru a cărui cetățenie o are persoana interesată și acordând prioritate acestui eventual mandat de arestare în raport cu cererea de extrădare, statul membru gazdă acționează într-un mod care aduce mai puțin atingere liberei circulații, evitând totodată, în măsura posibilului, riscul ca infracțiunea urmărită să rămână nepedepsită.
- 50 Trebuie, în consecință, să se răspundă la primele două întrebări că articolele 18 și 21 TFUE trebuie interpretate în sensul că, atunci când unui stat membru în care s-a deplasat un cetățean al Uniunii resortisant al unui alt stat membru i se adresează o cerere de extrădare de către un stat terț cu care primul stat membru a încheiat un acord de extrădare, acesta are obligația să informeze statul membru a cărui cetățenie o are respectivul cetățean și, dacă este cazul, la cererea acestui din urmă stat membru, să i-l predea pe acel cetățean, în conformitate cu dispozițiile Deciziei-cadru 2002/584, cu condiția ca acest stat membru să fie competent, în temeiul dreptului său național, să o urmărească penal pe această persoană pentru fapte săvârșite în afara teritoriului său național.

Cu privire la a treia întrebare

- 51 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, în ipoteza în care statul membru solicitat preconizează să extrădeze un resortisant al unui alt stat membru la cererea unui stat terț, acest prim stat membru trebuie să verifice că extrădarea nu va aduce atingere drepturilor prevăzute la articolul 19 din cartă și, dacă este cazul, ce criterii trebuie luate în considerare în scopul acestei verificări.

- 52 Astfel cum reiese din răspunsul la primele două întrebări, decizia unui stat membru de a extrăda un cetățean al Uniunii, într-o situație cum este cea din litigiul principal, intră în domeniul de aplicare al articolelor 18 și 21 TFUE și, așadar, al dreptului Uniunii în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă (a se vedea în acest sens, prin analogie, Hotărârea din 26 februarie 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punctele 25-27).
- 53 În consecință, dispozițiile cartei și în special ale articolului 19 din aceasta au vocația de a se aplica unei astfel de decizii.
- 54 Potrivit acestui articol 19, nimeni nu poate fi strămutat, expulzat sau extrădat către un stat unde există un risc serios de a fi supus pedepsei cu moartea, torturii sau altor pedepse sau tratamente inumane sau degradante.
- 55 Pentru a evalua dacă s-a adus atingere acestei dispoziții, instanța de trimitere solicită să se stabilească în special dacă un stat membru se poate limita la a constata că statul solicitant este parte la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, care interzice tortura, sau dacă trebuie analizată în concret situația existentă în acest din urmă stat, luând în considerare evaluarea acesteia de către Consiliul Europei.
- 56 În această privință trebuie să se facă referire la articolul 4 din cartă, care interzice pedepsele sau tratamentele inumane sau degradante, și să se amintească faptul că această interdicție prezintă caracter absolut, în condițiile în care este strâns legată de respectarea demnității umane, vizată la articolul 1 din cartă (a se vedea Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru, C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punctul 85).
- 57 Existența unor declarații și acceptarea unor tratate internaționale care garantează, în principiu, respectarea drepturilor fundamentale nu sunt suficiente, în sine, pentru a asigura o protecție adecvată împotriva riscului de rele tratamente atunci când din surse fiabile reies practici ale autorităților – sau tolerate de acestea – vădit contrare principiilor Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Saadi împotriva Italiei din 28 februarie 2008, CE:ECHR:2008:0228JUD003720106, § 147).
- 58 În consecință, în măsura în care autoritatea competentă a statului membru solicitat dispune de elemente care atestă un risc real privind aplicarea unor tratamente inumane sau degradante persoanelor în statul terț solicitant, ea are obligația să aprecieze existența riscului respectiv atunci când trebuie să decidă cu privire la extrădarea unei persoane către acest stat (a se vedea în acest sens, în ceea ce privește articolul 4 din cartă, Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru, C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punctul 88).
- 59 În acest scop, autoritatea competentă a statului membru solicitat trebuie să se întemeieze pe elemente obiective, fiabile, precise și actualizate în mod corespunzător. Aceste elemente pot rezulta, printre altele, din decizii judiciare internaționale, precum hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului, din decizii judiciare ale statului terț solicitant, precum și din decizii, din rapoarte sau din alte documente întocmite de organele Consiliului Europei sau ale celor care fac parte din sistemul Națiunilor Unite (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru, C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punctul 89).
- 60 În consecință, trebuie să se răspundă la a treia întrebare că, în ipoteza în care un stat membru este sesizat cu o cerere a unui stat terț privind extrădarea unui resortisant al unui alt stat membru, acest prim stat membru trebuie să verifice că extrădarea nu va aduce atingere drepturilor prevăzute la articolul 19 din cartă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- ⁶¹ Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

- 1) **Articolele 18 și 21 TFUE trebuie interpretate în sensul că, atunci când unui stat membru în care s-a deplasat un cetățean al Uniunii resortisant al unui alt stat membru i se adresează o cerere de extrădare de către un stat terț cu care primul stat membru a încheiat un acord de extrădare, acesta are obligația să informeze statul membru a cărui cetățenie o are respectivul cetățean și, dacă este cazul, la cererea acestui din urmă stat membru, să i-l predea pe acel cetățean, în conformitate cu dispozițiile Deciziei-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009, cu condiția ca acest stat membru să fie competent, în temeiul dreptului său național, să o urmărească penal pe această persoană pentru fapte săvârșite în afara teritoriului său național.**
- 2) **În ipoteza în care un stat membru este sesizat cu o cerere a unui stat terț privind extrădarea unui resortisant al unui alt stat membru, acest prim stat membru trebuie să verifice că extrădarea nu va aduce atingere drepturilor prevăzute la articolul 19 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.**

Semnături